

Puse cilvēces ir sievietes

Ilze Kopmane

... un viņām ir tiesības būt noteicējam pār savu dzīvi, vienlīdz ar vīriešiem piedalīties tās būtisko jautājumu izlemšanā. To atzīst visi, un par to atkal un atkal spriež visaugstākos līmeņos, sākot no ANO un Eiroparlamenta, beidzot ar vietējām cilvēktiesību u.c. organizācijām.

Bet kas ir mainījies? Ja nu vienīgi mūsu rīcībā ir dzimumu NElīdztiesību raksturojoši plašāki statistikas dati...

Bet pasaulē jau vairāk nekā simt gadus pazīstama kustība par vienādām tiesībām vīriešiem un sievietēm: strādāt un saņemt algu, veidot karjeru un ieņemt amatus, rūpēties par ģimeni un bērniem — VIENLĪDZĪGI!

Vairāk nekā pusgadsimtu dzīvojot aiz «dzelzs priekškara», mēs visi jau bijām novienādoti un neko nezinājām par dzimumu līdztiesības pastāvēšanu. Kad pasaulēs sievietes 8. martā demonstrēja un pieprasīja savām valdībām mainīt, uzlabot viņu situāciju, mēs svinējām

sarkano tulpju svētkus. Pieņēmām dzīvi tādu, kāda tā ir...

Ieiešana Eiropā izkļiedējusi šo neziņas miglu, un galvenais secinājums — šajā jomā mērķi ir lieli un vēl visai tāli. Tiem iespējams tuvoties, tikai neatlaidīgi drupinot iesīkstējušos uzskatus (moderni — stereotipus) par vīrieša un sievietes lomu sadalījumu sabiedrībā. Vispirms jau ģimenē, kur top nākamie likumdevēji, teoriju pamatlicēji un to ieviesēji tālāk dzīvē. Jo pagaidām lielākoties tie ir vīrieši.

Tomēr jāatceras, ka likumi, lēmumi, akti utt. reālajā dzīvē maz ko līdzēs, ja sabiedrībai tūlīt, pašreizējā posmā trūks informācijas par to, kas tā dzimumu diskriminācija vispār ir. Tikai zināšanas palīdzēs rast nelīdztiesības novēršanas ceļus, raisīs darbību un ievirīs sabiedrību kvalitatīvi jaunā attīstības — dzimumu līdztiesības pakāpē.

Sniegt ieskatu dzimumu līdztiesības jēdziena izpratnē un informēt par LNS valdes šai tēmai veltītā projekta «Klusās rokas» realizācijas gaitu — tāds ir šī un nākamo citu «KS» speciāllaiidņu mērķis.

Attiecības starp vīrieti un sievieti veidojas it visur: ģimenē, darbvietā, sabiedrībā, uz ielas... «Ak, mīļais, nesteidzies...»

G. Birnītes foto

Lielākais projekts LNS vēsturē sācies

Intervija ar LNS prezidentu Arnoldu Pavlinu

Vēl priekšā ir nozīmīgi notikumi LNS dzīvē — nedzirdīgie ļaudis sanāks forumā šī gada maijā un reizē svinēs arī savas organizācijas pastāvēšanas 85 gadus. Bet pēc tam jūlijā notiks LNS kārtējais kongress. Šādā spraigā situācijā iesākusies vēl viena ļoti liela projekta realizācija. Par to šī saruna ar projekta vadītāju LNS prezidentu Arnoldu Pavlinu.

Lūdzu, paraksturojiet šo projektu, kas šogad guvis Eiropas Kopienas atbalstu Labklājības ministrijas izsludinātajā konkursā!

— Projekts risinās EQUAL izvirzīto virsuzdevumu «Vienādas iespējas vīriešiem un sievietēm». Tas saucas «Klusās rokas», un pašlaik jau notiek pirmā — sagatavošanās posma organizatoriskie darbi. Šis ir līdz šim pats lielākais projekts LNS vēsturē — divarpus gadu garumā ar 200 tūkstošu latu finansējumu. ⇨ 2. lpp.

LNS sievietes – visu varošās, radošās, enerģiskās. (Liepāja – 2005)

Lielākais projekts LNS vēsturē sācies

LNS sievietes – čaklās, uzņēmīgās, apburošās... (Rēzekne – 2003)

⇒ 1. lpp.

Projekta galvenais mērķis — meklēt jaunas iespējas nedzirdīgo nodarbinātībai, it īpaši akcentējot nedzirdīgo sieviešu un jauniešu situāciju, viņu darba un ģimenes dzīves līdzsvarošanu.

Kādā veidā šie mērķi tiks sasniegti?

— Viss darbs būs koncentrēts uz vienkāršu lietu: veidot tādu vidi, apstākļus un attiecsmi sabiedrībā, lai nedzirdīgais cilvēks nebūtu izolēts no darba tirgus.

Notiks apmācības radošo noņemtu un pilotprojekta ietvaros, tiks veikti pētījumi par profesiju aizliegumiem, šķēršļiem, kas traucē iekļauties darba tirgū. Īpaši tas attieksies uz sieviešu diskriminācijas novēršanu, dzimumu līdztiesības principa ieviešanu.

Pamatojoties uz pētījumu un secinājumiem citu aktivitāšu noslēgumā, rosināsim izmaiņas likumdošanā, veidosim sistēmu nedzirdīgo skolu absolventu profesionālai apmācībai, bezdarbnieku pārkvalifikācijai un tīklu sadarbībai ar citām organizācijām dzirdes invalidu problēmu risināšanai.

Varbūt jūs tuvāk paskaidrotu mūsu lasītājiem, ko nozīmē jaunais termins — pilotprojekti?

— Tā ir kādas labas idejas, nozīmīga mērķa īstenošana tikai vienā noteiktā vietā. Pēc tam, apkopojot un izanalizējot rezultātus, iespējams, arī kaut ko koriģējot, attīstīt šo ideju tālāk plašākā mērogā.

Šajā projektā paredzēti trīs pilotprojekti: Rēzeknes biedrībā — par informācijas tehnoloģiju izmantošanu nodarbinātības ve-

icināšanā; Valmieras biedrībā — par jaunu sociālā atbalsta formu ieviešanu nedzirdīgo sieviešu veiksmīgai iekļaušanai darba tirgū; Rīgā — pasākumi sociālās atstumtības mazināšanai ar iekļaušanu darba tirgū.

Kas veiks šos apjomīgos uzdevumus?

— Projektā iesaistīts daudz organizāciju un cilvēku. Ir vienošanās par sadarbību ar partneriem gan ārzemēs, gan Latvijā: Sociālās integrācijas centru, jauniešu organizāciju «Efraims», Atbalsta fondu invalidu uzņēmējdarbībai, kā arī pilotprojektā iesaistītām Valmieras un Rēzeknes pašvaldībām u.c. Protams, būs nepieciešami arī daudzi brīvprātīgie.

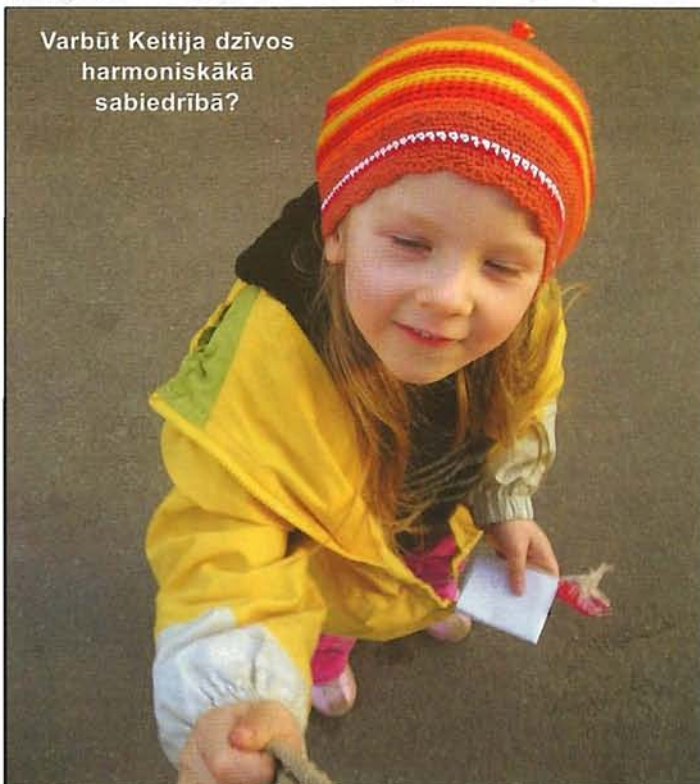
Kāda loma būs ārzemju partneriem?

— Šāda sadarbība mums ir jauna, vēl nebijusi pieredze. 9. aprīlī sakarā ar partnerības līguma parakstīšanu Prāgā (Čehijā) piedalījās četrpusējās sarunās un sadarbības līguma parakstīšanā ar mūsu partneriem no Vācijas, Slovākijas, Čehijas.

Arī viņiem ir savi lielāki vai mazāki EQUAL projekti, kur precizējam to saskares punktus, kopīgās intereses un uzdevumus, ko cits citam varam palīdzēt veikt. Par to tuvāk varēšu pastāstīt, kad sadarbība būs praktiski attīstījusies.

Projekta darbības virziens un mērķauditorija — nedzirdīgās sievietes, viņu dzīves

Varbūt Keitija dzīvos harmoniskākā sabiedrībā?

kvalitātes uzlabošana, dzimumu līdztiesības iedibināšana praksē. Vai projekta realizēšanas komandā šis līdztiesības princips un dzimumu līdzsvars ievērots? Lūdzu, paraksturojiet komandas sastāvu!

Jā, ir ievērots. Esmu teicis mūsu sapulcēs un atkārtoti vēlreiz — uzskatu, ka savienība šī projekta realizācijai savākusi visus savus labākos spēkus un piesaistījusi ļoti labus partnerus. Kā projekta vadītājs ļoti palaujos uz to, ka mēs visi izpildīsim, ko solījām, un ka kopā arī spēsim sasniegt izvirzītos mērķus.

Nemot vērā to, ka mūsu mērķauditorija ir nedzirdīgās sievietes, gan vadības grupā, gan pilotprojektu darba grupās pārsvarā ir sievietes. Te jau drīzāk var runāt par vīriešu diskrimināciju, tomēr projekta specifika nu reiz ir tāda, ka sievietēm jābūt dominantei.

Kā dzimumu līdztiesības princips ievērots mūsu organizācijas rīcīpolitikā vispār?

Godīgi sakot, speciāli pie tā nepiedomāju. Man galvenais kritērijs ir cilvēku vēlme strādāt savienības labā. Bet tā nu tas ir iznācis, ka pārsvarā pie mums ir sievietes. Protams, ar viņām strādāt kopā ir daudz patīkamāk. Vienlaicīgi tas arī nozīmē, ka viņas ir bijušas piemērotākas, čaklākas un uzņēmīgākas par vīriešiem. Palicis tikai pēdējais amats savienībā, kur sievietes vēl nav pabijušas, — prezidenta. Varbūt nākotnē arī tas nav neiespējami?

Kāds ir darba sākums, pirmās grūtības? Vai visi ar tām sekmīgi tiek galā?

Darba sākums ir ļoti grūts. Tas nav pārspilējums, bet fakta konstatācija. Diemžēl ne tikai mēs mācāmies strādāt šajos ārkārtīgi birokrātiskajos apstākļos — arī mūsu ieviešanas institūcija to dara, un brīžam man liekas, ka viņi mūs izmanto kā baltās pelītes — eksperimentiem. Ta viņiem tas neiet, ta atkal kāda cita vaina. Nepārtraukti.

Pašlaik tuvojas jau noslēgumam pirmais — administratīvais posms. Man ir tāda sajūta, ka visa Equal nobeigumā mums būs tik daudz papīru, ka varēs izveidot Kopotos rakstus. Klasiķa būs! Vienlaicīgi tas ir arī ārkārtīgi interesants, radošs process. Daudz iegūstam savas organizācijas kapacitātes (darba iespēju un spēju) stiprināšanā.

«Šī izdevība jāizmanto maksimāli...»

Mērķi skaidri.
Jāķeras pie darba...

Agnese Valdmāne ir projekta uzraudzības koordinatore un lietvede. Kā amata nosaukums liecina, viņai jāpārtrauga visi darbi visās projekta sadaļās, grupās, virzienos. Daži jautājumi viņai šajā sakarā!

Cik daudz jau paveikts šī projekta realizācijā?

Pirmais posms ir ar izteiktu organizatorisku ievirzi. Mums bija jāatrod starptautiskie partneri, jātiekas ar projektā iesaistītiem citu organizāciju pārstāv-

jiem, jāapzina brīvprātīgie, jāorganizē pārstāvniecības sapulces ar partneru līdzdalību, jānoslēdz sadarbības līgumi utt.

Vai tas viss paveikts, un kas to darīja?

Jā, minētie darbi izdarīti, sagatavots progressa ziņojums par pirmā posma rezultātiem. Nācās strādāt daudziem. Pirmkārt jau vadības grupai (A.Pavilins, I.Roķe, A.Valdmāne), bez tam partneriem, pilotprojektu un darba grupu vadītājiem vajadzēja iesniegt detalizētu plānu katram savā darbības virzienā.

Equal, dzimumu līdztiesība, sabiedrības ignorānce, nedzirdīgo diskriminācijas likvidēšana... Tie ir visai neierasti, sarežģīti jēdzieni nedzirdīgo videi. Vai tikpat sarežģīta būs projekta realizācija?

Viegli nebūs nevienam, jo mērķu izpildes rezultātā būtiski

un reāli daudz kas jāmaina nedzirdīgo dzīves kvalitātē. Kaut ko tādu sasniegt nekad nav viegli, jo jāpārvar daudz stereotipu, pastāvošu rakstītu un nerakstītu likumu, jāmaina cilvēku domāšana.

Turklāt lieli ES līdzekļi jāizlieto tā, lai tie dotu maksimālu labumu mūsu sabiedrībai, ikvienam biedram.

Vai mums savā nedzirdīgo organizācijā ir visas iespējas to izdarīt?

Mērķi ir definēti, uzdevumi katram izskaidroti, un atliek vien ķerties pie darba. Novēlu, lai mums visiem pietiktu zināšanu, spēka un neatlaidības šī projekta ieceru piepildīšanā.

Tik lielu projektu vairāk nekā divu gadu garumā uzņemamies pirmoreiz un, iespējams, arī vienīgo reizi. Tas ir nozīmīgs pasākums, kas pozitīva iznākuma gadījumā dos labumu ikvienam LNS biedram.

Projektā iesaistītie partneri

Jāveic trīs pētījumi

Atbild Atbalsta fonda invalīdu uzņēmējdarbībai vadītājs
Zigmārs Ungurs

Kāpēc jūsu vadītais fonds iesaistījās kā partneris šī projekta realizācijā?

Tāpēc, kas uzreiz redzēju, — tas ir unikāls projekts, kāda Latvijā vēl nav bijis. Paldies Arnoldam Pavlinam, kurš mani uzaicināja par partneri šī lielā projekta īstenošanā! Darboties tādā projektā nav vis parasts darbs, bet gan jaunrade. Domāju, ka tādu izdevību neviens nelaistu garām. Tas bez visa cita ir arī satursiski ļoti interesants projekts. Tiks veikti pētījumi, un to rezultātā mēs uzzināsim daudz ko interesantu paši par sevi, par apstākļiem, kādos dzīvo nedzirdīgās sievietes un viņu ģimenes.

Kādi būs jūsu darba grupas galvenie uzdevumi, kas jāveic?

Mūsu kā partnerorganizācijas uzdevums ir trīs pētījumu veikšana, to rezultātu apkopošana un analīze. **Pirmā pētījuma** ietvaros tiks savākti dati par 500 nedzirdīgajām sievietēm, noskaidrotas viņu problēmas darba meklēšanā un apkopota statistika par viņu ģimeņu apstākļiem.

Otrs pētījums saucas "Nedzirdīgās multiinvalīdes. Darba iespējas". Šī pētījuma rezultātā

tiks apzinātas 100 nedzirdīgas sievietes, kurām ir arī citas diagnozes, un analizētas viņu iespējas darba tirgū.

Trešais pētījums tiks veltīts nedzirdīgajām cittautietēm ar mērķi noskaidrot, kā nacionālitate ietekmē viņu izredzes atrast darbu, sekmīgi to veikt un iekļauties darba kolektīvā.

Nemot vērā visu šo pētījumu rezultātus, mēs sagatavosim rokasgrāmatu darba devējiem, kurā būs informācija par darba drošību nedzirdīgajiem, par komunikēšanos ar nedzirdīgu cilvēku, kā arī par to, kā viņam pielāgot darbavietu un apstākļus, lai viņš varētu bez traucējumiem veikt savu darbu.

Vai esat gatavi šos mērķus sasniegt un kas to darīs?

Protams, esam gatavi, citādi nebūtu piekrituši līdzdarboties projektā. Es pats uzskatu, ka viena no garantijām, lai viss projekts kopumā tiktu labi paveikts, ir pašreizējais LNS prezidents Arnolds Pavlins kā projekta vadītājs, kā arī cilvēki, no kuriem veidotas partnerorganizāciju darba komandas.

Jāpasmaida, bet par mūsu spējīgākajiem, projektos pieredzējušākajiem cilvēkiem notiek gandrīz vai cīņa, jo šādu cilvēku mūsu - nedzirdīgo vidū, nemaz nav tik daudz. Es pats vēl mek-

Ar skatu Eiropas virzienā...

leju savai komandai pētījumu asistentu, nokavēju dažas dienas — un «Efrains» man no deguna nocēla noskatīto kandidātu. Morāle: dari tūlīt, par agru nekad nebūs!

Vēl mums būs vajadzīgi intervētāji, kas ar sagatavotām anketām ies pie nedzirdīgajām sievietēm un uzdos jautājumus. Būs jāaizpilda 500 - 700 anketas, un es šim darbam gribu aicināt pašus nedzirdīgos, kuri to spējīgi veikt. Tas nebūs agrāk kā jūlijā.

Jūsu domas par galarezultātu visam projektam - vai tas spēs izmainīt kaut ko nedzirdīgo dzīvē?

Galarezultātā jebkurā gadījumā būs ieguvuši gan projekta

realizētāji, gan mērķgrupa, t.i., nedzirdīgo sabiedrība.

Projekta realizētāji būs ieguvuši nenovērtējamu pieredzi, paaugstinājuši savas prasmes un profesionālo varēšanu. Nedzirdīgo sabiedrības ieguvums būs sajūtams jau projekta gaitā, kad tiks organizētas nometnes, apmācības un citas aktivitātes. Bez tam tiks izstrādāti ieteikumi likumdošanas uzlabošanai, lai novērstu nedzirdīgo diskrimināciju darba tirgū.

Nevajadzētu apšaubīt, vai daudz tas dos reālajā dzīvē, svarīga ir pati tendence — tas ir kā hokejā: kapāties, un kaut kas jau būs. Senie latīņi teica tā: *gutta cavat lapidem*. Tas nozīmē: piliens izdabj akmeni.

Mērķauditorija — jaunieši

Nedzirdīgo jauniešu un viņu draugu organizācija «Efraims» līdzdalības mērķis saistīts ar aktivitātēm, lai paplašinātu izglītības un karjeras iespējas jauniešiem ar dzirdes traucējumiem.

SO «Efraims» prezidents **Ivars Kalniņš** (attēlā) pastāstīja:

«Esam jau izveidojuši darba grupu šādā sastāvā: I.Kalniņš, U.Ozols, I.Immure, I.Puce.

Sāksim ar pētījumiem par tiem lēmumiem un likumiem, kuri ietver aizliegumu, dažādās profesijās strādāt nedzirdīgajiem. Praktiski veiksime aptauju nedzirdīgo darbaspējīgo cilvēku vidū, vai viņi ir izjutuši diskrimināciju, ierobežojumus kādā darba nozarē vai uzņēmumā. Noskaidrosim arī, kādas profesijas ir

1) visizplatītākās un 2) visvēlamākās, kurās viņi gribētu strādāt, un kādi ir iemesli tam,

ka cilvēki nevar (nespēj) strādāt iecerētajā profesijā.

Reizē ar šo pētījumu mēs analizēsim arī to, vai nepieciešams (iespējams) veidot vairāku cilvēku **grupas apmācībai Nodarbinātības valsts aģentūras organizētos kursos.**

Jau agrāk mūsu organizācijas ietvaros notika semināri jauniešiem profesionālās izvēles un karjeras jomā. Arī šajā projektā veiksime šādas ievirzes pasākumus, pieaicinot speciālistus, kas palīdzēs **jauniešiem noskaidrot viņu spējas un iespējas strādāt kādā profesijā.**

Ļoti svarīgs uzdevums, ko vēlamies izpildīt šajā projektā, — motivēt nedzirdīgo jauno paaudzi mācīties, apgūt profesiju, pilnveidot savas prasmes. To esam iecerējuši veikt, **organizējot radošās nometnes** ar

«Esam gatavi strādāt...»

nodarbībām par dažādām tēmām. Ceram tur ieraudzīt tādus nākamos nedzirdīgos biedrus, kas ar laiku spēs uzņemties atbildību dažādās dzīves jomās un situācijās, arī savienībā. Šie jaunieši varēs pārliecināties par

savām spējām arī praktiski — viņiem būs pēc tam uzticēta Nedzirdīgo dienas pasākumu organizēšana jauniešiem.

Kad pētījums un praktiskās nodarbības būs beigušās, ar apkopotiem rezultātiem **iepazīstināsim atbildīgās institūcijas**, risināsim diskusijas ar to pārstāvjus, un, iespējams, pāņāksim arī pozitīvas pārmaiņas viņu darbībā un likumdošanā, kuras mainīšanai iesniegsime savus priekšlikumus.

Darba grupa gatava strādāt, lai šos nozīmīgos mērķus sasniegtu, kaut arī pastāv zināmas problēmas; it īpaši ar telpām, kur sākt un mierīgi strādāt.

Nebija viegli arī nokomplektēt darba grupu ar zinošiem un uzņēmīgiem cilvēkiem, jo visi gudrākie jaunie nedzirdīgie cilvēki aizņemti savos tiešajos darbos. Tāpēc liels paldies mūsu komandai par gatavību strādāt un izpildīt projektā izvirzītos uzdevumus.»

«Efralma» jauniešu saietā: «Ko varam, ko spējam darīt savas nākotnes labā?» (2004)

KS jautājums

Kas ir dzimumu līdztiesība?

— uz šo jautājumu atbild **nejauši sastapti nedzirdīgie cilvēki, kuri šī gada aprīlī iegriezušies LNS mītnē Rīgā, Elvīras ielā 19.**

Valdemārs: Kāda var būt līdztiesība? Katram ir savas tiesības un pienākumi. Vai var būt vienādība starp vīrieti un sievieti? Viņam jāgādā nauda, lai ģimene nodrošināta. Viņai nauda jātērē, lai visi justos apmierināti. Mums tā ir.

Kristīne: Es dzīvoju viena un visu daru tā, kā vēlos. Mani ierobežo tikai tas, ka nedzirdu. Savu ģimeni veidošu tā, lai sa-

glabātu vienādas tiesības un pienākumus abiem ar vīru. Tā nebūs, ka man pietiks ar naudu un tad nu viņš būs kungs un pavēlēs, ko man darīt. Man patīk laulāto nosaukums — DZĪVESBIEDRI.

Andris: Sievietes nav līdztiesīgas, tas ir fakts. Vīrieši strādā, gādā naudu, bet tas ir vieglāk nekā faktiski atbildēt par visu dzīvi — laist bērnus pasaulē, izaudzināt par kārtīgiem cilvēkiem, nodrošināt kārtību mājās, ģimenes mieru. To spēj tikai sievietes. Sieviete ir arī vairāk garīgi noslogota. Viņa nekad nespēj pavisam atslēgties no mājas rū-

pēm, lai nodotos vājāpriekiem, atpūtai, biznesam pilnībā. Par izņēmumiem šeit nerunāju.

Ko mēs varētu darīt? Nezinu, esmu pat ar mieru mainīties, ja vien viņa spētu nopelnīt tikpat vai vairāk. Bet vai tas iespējams?

Ārija: Jaunībā strādāju smagu darbu rūpnīcā, un visu laiku mani uztrauca tas, ka darba biedriem vīriešiem bija lielāka alga. Bet padarīju tikpat daudz un pat vairāk, jo es laiku netērēju smēķējot.

Tatjana: Sievietes nav tur, kur labi pelna, bet tur, kur grūti jāstrādā, — telpu un apkārtnes

uzkopšanā, trauku un veļas mazgāšanā, veco un slimo cilvēku kopšanā, visādos saiņošanas, šķirošanas darbos. Netīros, apnīcīgos, veselībai kaitīgos. Vīriešiem nav pacietības pat bērnu audzināšanā.

Guntars: Neapšaubāmi, vīriešiem ir vieglāk dzīvot. Sievietes vairāk aizņemtas ar mājas, sadzīves rūpēm, bērnu audzināšanu. Es to atzīstu, jo arī mūsu ģimenē jau no paša sākuma tā iegājies — sieva gatavo, mazgā, gludina, rūpējas par telpu tīrību utt. Es atsevišķus darbus mājās padaru tikai tad, kad viņa mani palīdz.

Līdzsvars: ģimene — darbs

Kad visiem patīk mazgāt traukus

✍ Inese Immure

Ar Andi Kramu kā olimpisko medaļnieku un sporta orientieristu iepazīnāmiem iepriekšējā Kopsolī numurā. Šoreiz ieskatīsimies viņa ģimenes dzīvē.

Uz atklātu sarunu tika aicināti Andis un viņa sieva Ingūna. Aktīvā Kramu ģimene dzīvo Ikšķilē, kādā daudzdzīvokļu mājā pilsētiņā, kuras mērs ir braucis uz Rīgas lidostu sagaidīt Andi no Austrālijas olimpiskajām spēlēm.

Andis ir atslēdznieks *SIA Pelslaks Metālapstrāde*, kur tiek gatavotas trepes, margas, vārti, žogi, kalumi un citas metāla konstrukcijas.

Ingūna ir internāta audzinātāja Rīgas nedzirdīgo bērnu internātskolā. Abi ir vājdzirdīgi. Viņu ģimenē aug dēls un meita. Emilam ir 10 gadi. Viņš ir nedzirdīgs un mācās Valmieras vājdzirdīgo skolā, 4.klasē. Karīnai ir 7 gadi. Viņa ir vājdzirdīga un mācās Rīgas logopēdiskajā skolā, sagatavošanas klasē.

Ingūna, pastāsti, kāda ir tava ikdiena?

Katru darbdienu rītu ceļos pl.6. Reizē ar mani ceļas arī Karīna. Pēc brokastīm ar vilcienu vedu meitu uz skolu Rīgā. Viņai stundas sākas pl.8. Tad dodos atpakaļ uz mājām. Padaru šādus tādus mājas darbus un, galvenais, gatavoju vīram pusdienas, kas parasti vienos nāk uz mājām paēst.

Andi, vai Tev pašam nesanāk uztaisīt pusdienas?

Kā es pats varu pagatavot pusdienas, ja laiks ir tikai 40 minūtes! Ja sieva nav mājās, tad aizēju paēst vai nu uz kafējnicu, vai pie vecākiem, kas dzīvo netālu no mūsu mājām.

Ko, Ingūna, tu tālāk dari?

Pulksten vienos braucu atpakaļ uz Rīgu, šoreiz uz darbu. Kādā pēcpusdienas brīdī aizskrienu uz skolu pēc Karīnas, aizvedu uz autoostu un iesēdinu autobusā. Galā viņu sagaida auklīte. Darbs man beidzas pl.22. Mājās nokļūstu ap pl.23. Paskatos mazliet TV vai palasu kādu avīzi un eju gulēt.

Andis: O, man nepatīk, ka viņa vēlu pārrodas mājās. Lai meklē citu darbu, kur var pa dienu strādāt.

Andi, kāda ir tava parastā darba diena?

Ceļos parasti pl.6.40.Darbā, kas atrodas apmēram 10 minūšu gājienā no mājām, jābūt pl.8. Tā kā meitu uz skolu nevaru aizvest. Darbu parasti beidzu pulksten piecos. Dažreiz sešos vai pat septiņos.

Pēc darba otrdienās un ceturtdienās ar meitu ejam uz trenāžieru zāli. Tur mums ir savs laiks: pl.19-20. Tagad aprīlī, kad sākas orientēšanās sezona, trešdienās Ogrē apmekļu orientēšanās sacensības.

Andis un Ingūna: «Gribam sevi rādīt kā pozitīvu piemēru bērniem.»

Kad esmu brīvs, tad remontēju savu dzīvokli. Un, protams, katru vakaru paskatos, kā meitai iet ar mājasdarbu pildīšanu. Ja vajag, palīdz. Gatavoju vakariņas mums abiēm.

Kā jūs pavadāt nedēļas nogali?

Andis: Parasti sestdienu vakaros braucam uz peldbaseinu Ogrē. Ziemā dodamies kaut kur slēpot kalnos vai slidot. Paliekam mājās un kaut vai uzspēlējam dambreti.

Kā ar Emīlu? Kā viņš nokļūst Valmieras skolā?

Ingūna: Svētdien mēs visi aizvedam Emīlu uz Rīgas autoostu un iesēdinām viņu autobusā. Piekdienās Valmieras skolēnus uz Rīgu atved speciālais skolas autobuss. Ar dēlu sazināmiem ar izziņu starpniecību.

Kādas ir izjūtas, ka bērns ir tālu no mājām un nav katru vakaru kopā ar jums?

Ingūna: Nu nav laba! Bet Emīls ar skolu ir apmierināts. Ar rūgtumu atceros savu pavadīto laiku internātskolā. Vecāki mani reti izņēma no skolas nedēļas nogalē. Mēnešiem ilgi dzīvoju internātā. Labi, ka mana audzinātāja Bukonte reizēm mani paņēma uz savām mājām. Man pietrūka mātes mīlestības. Tāpēc tagad ļoti gri-

bu, lai tās nepietrūktu maniem bērniem.

Atgriežamies pie ikdienas dzīves. Kas vairāk nodarbojas ar pārtikas iepirkšanu?

Ingūna: Es. Parasti to daru Rīgā, jo tur ir lētāk un lielāka izvēle. Un man patīk to darīt. Andim tā staigāšana pa veikaliem ir garlaicīga nodarbe.

Kā jūs domājat, vai sievietēm vairāk laika būtu jāpavada pie plīts?

Andis: Tā nedomāju. Man vienkārši ēst gatavošana neiet pie sirds. Esmu par slinku. Bet, ja dzīvotu viens pats, tad ceptu olas. Piemēram, sieva bija Rēzeknē uz mācībām, pats tiku galā. Bet, ja man jātaisa ēst, tad remontdarbi mājās ieilgst.

Kā ar trauku mazgāšanu? Kas to dara?

Ingūna: Es! Man ļoti patīk mazgāt traukus. Ja bērni mājās, arī viņi to dara.

Andis: Es arī! Man patīk to darīt.

Nenotiek sieviešu un vīriešu darbu dalīšana?

Ingūna: Nē. Ja vajag, arī abi bērni mazgā grīdu, pabaro kaķi. Un Emīls pats prot brokastis sarūpēt. Izvārija visai ģimenei auzu pārslu putru. Olas cep. Karīna arī: iesit pannā olas, cik daudz vien var, un tik cep.

Kas vairāk nodarbojas ar bērnu audzināšanu?

Andis: Sieva vairāk audzina, bar...

Ingūna: Bet bērnus slavējam gan abi reizē.

Vai arī iznāk pastrīdēties? Un par ko?

Emīls — sapņo kļūt par profesionālu BMX ritenbraucēju. Karīnai patīk dejošana un dziedāšana.

I. Immures foto

Kad visiem patīk mazgāt traukus

⇒ 5. lpp.

Andis: Ingūna man aizrāda, ka neesmu kārtīgi pārbaudījis, vai Karīna izmācījusies. Viņa vēlētos, lai ātrāk izremontēju dzīvokli, un arī gaida, kad beigšu sportot.

Ingūna: Bet vīrs grib, lai es aktīvāk nodarbotos ar orientēšanās sportu, lai es būtu diža sportiste.

Andi, tev ir orientēšanās trenera kvalifikācija. Kāpēc tu nestrādā arī par orientēšanās treneri?

Andis: Nesanāk tam laika. Vakaros taču kādam pie meitas jāpaliek. Un vēl ceļa izdevumi un laiks, kas man būtu jātērē, mērojot ceļu uz Rīgu.

Ingūna: Varbūt Andis to darīs, kad bērni būs paaugušies.

Apvienot ģimenes dzīvi ar darbu? Ingūna, tu taču vēl arī mācies!

Ingūna: Cenšamies, cik varam. Algojam auklīti. Viņa sagaida Karīnu no skolas mājā, daudz ar viņu nodarbojas, kamēr esam darbā. Un labi, ka

lekcijas augstskolā notiek skolēnu brīvlaikā.

Kopā esat jau divpadsmit gadus. Vai ir kaut kas mainījies jūsu dzīvē?

Andis: Ir. Pēdējos gados vairāk atpūšamies aktīvā formā. Daudz braucam ar riteni, sākam nodarboties ar kalnu slēpošanu.

Ingūna: Gribam sevi rādīt kā pozitīvu piemēru bērniem. Viņi redz, ka vecāki ir aktīvi, un par tādiem kļūst arī paši.

Kādai, jūsuprāt, jābūt ideālai ģimenei?

Ingūna: Tāda, kas velta piešķirto daudz uzmanības bērniem. Starp citu, daudzi nedzirdīgie vecāki, protams, arī dzirdīgie, maz uzmanības velta saviem bērniem.

Andis: Bieži pa sava dzīvokļa logu redzu, kā klaiņo pusaudžu bariņi. Dzer, pipē. Vecākiem vajadzētu vest viņus uz kādām nodarbībām. Bet varbūt viņiem nav naudas, par ko samaksāt par pulciņiem?

Paldies Andim un Ingūnai par atklāto sarunu un viesmīlīgo uzņemšanu.

Terminu skaidrojums

Ko nozīmē – dzimumu līdztiesība

Dzimumu līdztiesība saistās ne tikai ar sociālā taisnīguma principa īstenošanu – tā ir nepieciešama, lai nodrošinātu godīgu un ilgtspējīgu tautas attīstību, izmantojot visiedarbīgākos un visproduktīvākos līdzekļus. Tāpēc, runājot par dzimumu līdztiesību, ir jāizprot ar to saistītie jēdzieni.

Būtiski ir nošķirt "līdztiesības" un "vienlīdzības" jēdziena izpratnes. Dzimumu līdztiesība nozīmē nodrošināt abiem dzimumiem vienlīdzīgas tiesības un iespējas, nevis uztvert vīriešus un sievietes kā vienādas būtnes.

DZIMUMS TIEK izprasts gan kā cilvēku bioloģiska pazīme, gan kā sociāla, no sabiedrības uzskatiem, attieksmēm un uzvedības izrietoša parādība. Dzimums gan bioloģiskajā nozīmē, gan kā sociāli veidota parādība ir nozīmīgs faktors, analizējot dzimumu nelīdztiesības cēloņus un izpausmes.

Šajā aspektā dzimums uztverams kā sociāli veidota parādība, kur atšķirības starp sievieti un vīrieti ir dažādu pieņēmumu, stereotipu un atšķirīgu sociālo prasību rezultāts. Tas arī veido abu dzimumu diskriminācijas pamatu mūsdienu sabiedrībā, un šo prasību maiņa sniegtu iespēju mazināt dzimumu diskrimināciju.

DZIMUMU LĪDZTIESĪBA ir situācija, kad vīrieša un sievietes loma sabiedrības attīstībā tiek atzīta par līdzvērtīgu, viņiem tiek piešķirtas vienādas tiesības un vienāda atbildība, nodrošināta vienāda pieeja resursiem un to izmantošanas iespējas.

Vīrieša un sievietes ieguldī-

jums sabiedrības labā un viņu problēmas tiek uztvertas kā līdzvērtīgas. Dzimumu līdztiesība attiecināma gan uz *de jure* (likumdošanā) līdztiesību, gan uz *de facto* līdztiesību (reālā dzīvē).

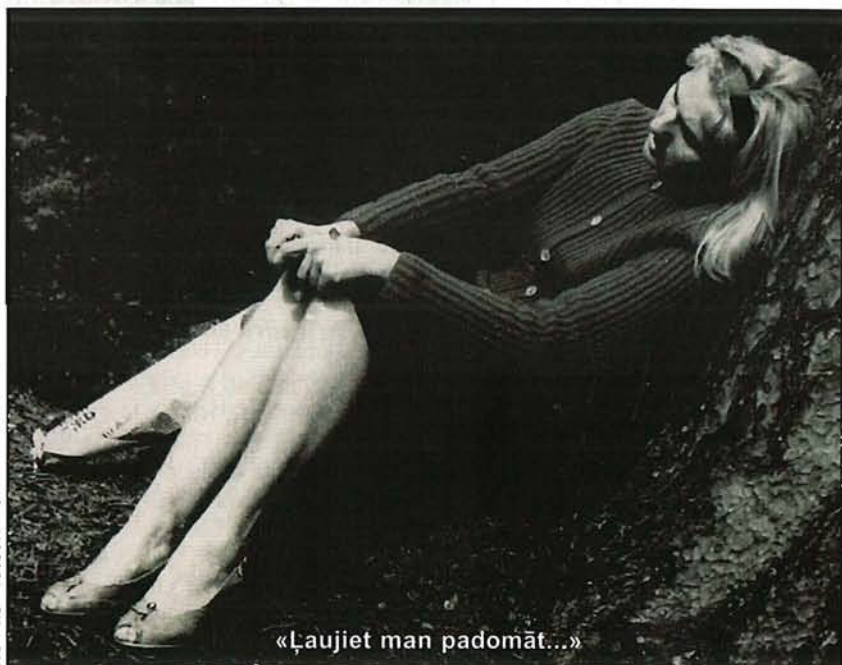
DZIMUMA ASPEKTA ievērošana ir abu dzimumu perspektīvas, interešu, vajadzību vērtēšana un atbilstoša rīcības koriģēšana, ļaujot izvairīties no iespējamajam dzimuma, tāpat noteiktas sabiedrības daļas, diskriminācijas.

Dzimumu līdzsvars ir situācija, kad dažādās darbības sfērās iesaistīts apmēram vienāds vīriešu un sieviešu skaits. Pastāv uzskats, ka dzimumu līdzsvara trūkums liecina par dzimumu diskrimināciju un liedz optimāli izmantot sabiedrības resursus.

DZIMUMDISKRIMINĀCIJĀ tiek izdalīti divi veidi – tiešais un netiešais. Tiešā dzimumdiskriminācija izpaužas situācijās, kur sievietei vai vīrietim tiešā veidā tiek liegta kāda iespēja tikai viņa vai viņas dzimuma dēļ.

Netiešā diskriminācija izpaužas situācijā, kurās sievietei vai vīrietim liegta iespēja īstenot savas tiesības sociālo, ekonomisko, kultūras, vēsturisko vai citu faktoru, bet ne dzimuma dēļ, tomēr tās rezultātā viena dzimuma iespējas vai ieguvumi nav līdzvērtīgi.

DZIMUMSTEREOTIPI ir uzskati par sievieti un vīrietim

«Ļaujiet man padomāt...»

piemītošām īpašībām, kas balstīti uz aizspriedumiem, nekritiskiem pieņēmumiem un neobjektīvu vērtējumu. Tieši dzimumstereotipi ļoti bieži veido dzimumdiskriminācijas pamatu, liedzot viena vai otra dzimuma pārstāvim izvēlēties noteiktu nodarbinātības veidu vai uzvedību.

DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS principa integrēšana nozīmē, ka to ņem vērā visos valsts politikas, posmos – gan likumu, lēmumu utt. izstrādē, īstenošanā, novērtējot to sekas uz abu dzimumu stāvokli, novēršot pastāvošo dzimumdiskrimināciju un neradot jaunus tās veidus. Tas attiecas arī uz valsts budžeta izvērtēšanu, cik lielā mērā gan sievietei, gan vīrietim ir ieguvēji no pastāvošajiem vai plānotajiem izdevumiem, kā arī vai tiek vai netiek veicināta dzimumu līdztiesība.

DZIMUMSOCIĀLĀS ATTIECĪBAS, attiecības starp dzimumiem ir vīriešu un sieviešu attiecības, kas risinās noteiktā sociālā vidē, piemēram, darbā, uz ielas, ģimenē. Tās nav vienādojamas ar dzimumattiecībām jeb seksuālajām attiecībām.

No Interneta

Atbildīgā par izdevumu:

Ilze Kopmane.

Datordarbs:

Armands Paegle, Brigita Aldersone, Gunta Birnīte.

Foto:

I.Immure, I.Kopmane, G.Birnīte, K.Varšlavāne.

Iespiests SIA «Elpa-2»

Nav uz zemes tik tumšas vietas, ka tur nedzimtu gaišas domas.

E.Toronto

Nākamais numurs 18. maijā